

Nguồn gốc và sự hình thành xã hội loài người qua kinh Agganna

ISSN: 2734-9195 08:40 10/09/2026

Thông qua giáo lý này, đức Phật thúc đẩy sự bình đẳng, trách nhiệm đạo đức và ý tưởng rằng sự cao quý thực sự đến từ hành vi và trí tuệ chứ không phải từ xuất thân hay địa vị xã hội.

Vượt ra ngoài những giả thuyết sinh học thông thường, kinh *Agganna* (Khởi Thế Nhân Duyên) mở ra viễn cảnh vĩ đại và đầy kinh ngạc về thuở bình minh của nhân loại, nơi tiến trình hình thành thế giới và vạn vật thực chất là tấm gương phản chiếu sự chuyển dịch của tâm thức.

Bài viết dẫn dắt người đọc bước vào cuộc hành trình giải mã những biểu tượng cổ xưa trong kinh văn, để thấy được con người đã tự định hình hình hài, bản ngã và cấu trúc xã hội của mình như thế nào từ **tiến trình tham ái và định luật nghiệp báo**.

Hình minh họa được cung cấp bởi tác giả.

Kinh Agganna là bài kinh quan trọng trong bộ Digha Nikaya của kinh điển Pali trong Phật giáo. Kinh này đưa ra lời giải thích độc đáo về nguồn gốc và sự phát

triển của xã hội loài người. Không giống như các lý thuyết thần thoại hay thần thánh, kinh Agganna giải thích sự tiến hóa xã hội như một quá trình dần dần được định hình bởi hành động của con người, sự suy thoái đạo đức và nhu cầu xã hội.

Đức Phật thuyết giảng bài kinh này chủ yếu để chỉ ra rằng địa vị xã hội và đẳng cấp không được quyết định bởi sự ra đời mà bởi hành vi và phẩm chất đạo đức.

Sự khởi đầu của thế giới và loài người

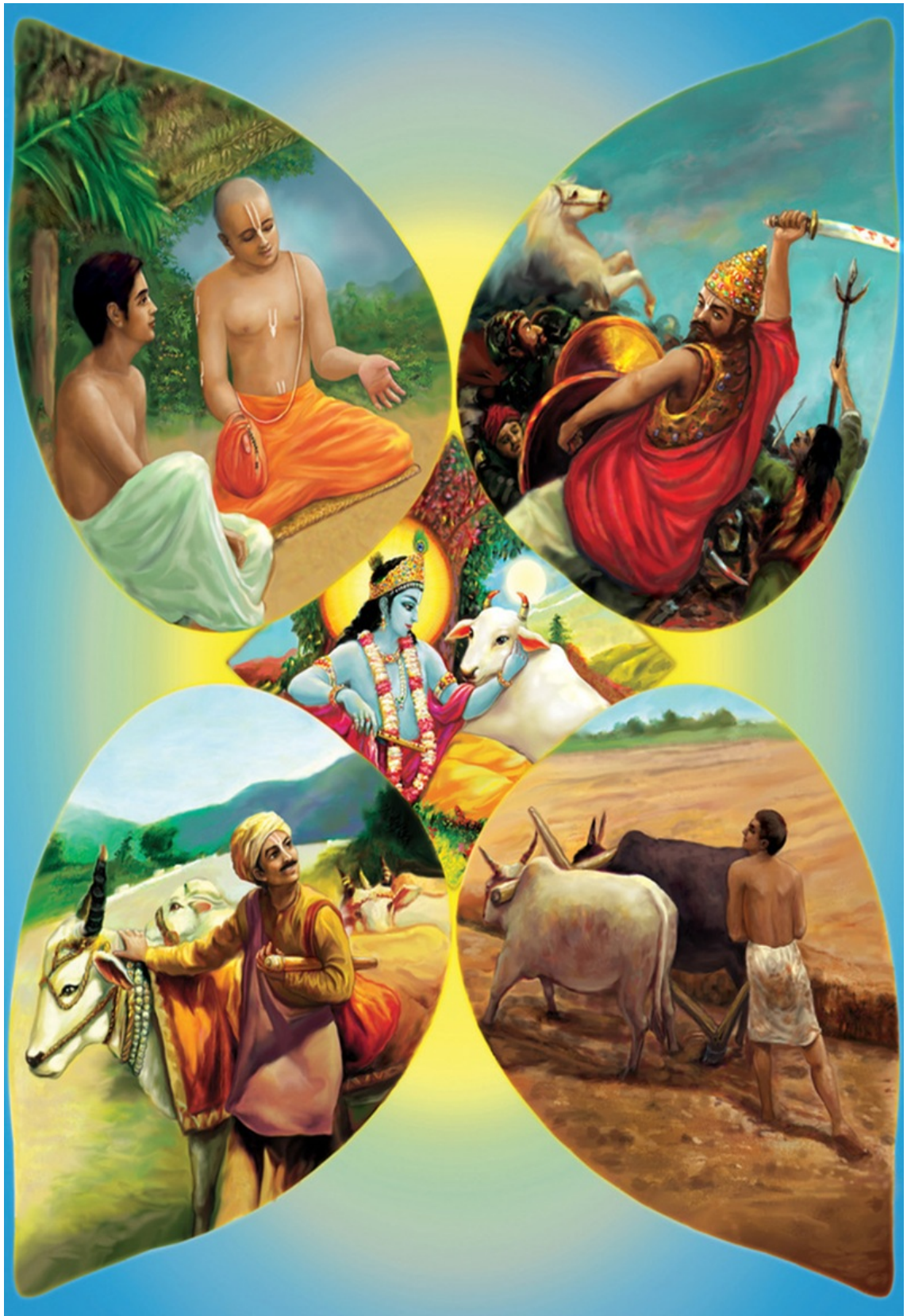
Theo kinh Agganna, thế giới trải qua các chu kỳ hình thành và hủy diệt. Sau thời kỳ dài tan rã, chúng sinh được tái sinh trong thế giới mới hình thành. Ban đầu, những chúng sinh này rạng rỡ, tự tỏa sáng, có khả năng di chuyển trong không trung và không có khổ đau. Họ không cần thức ăn vật chất và sống trong hạnh phúc và thanh tịnh.

Dần dần, một chúng sinh nếm trải chất ngọt xuất hiện trên bề mặt trái đất. Những người khác làm theo và sự chấp chước vào khoái lạc vật chất bắt đầu.

Lòng tham gia tăng, bản chất rạng rỡ của chúng sinh biến mất, thân thể trở nên thô ráp, những khác biệt như đẹp và xấu xuất hiện.

Sự phát triển của sở hữu tư nhân và các vấn đề xã hội

Theo thời gian, nhiều loại thực phẩm khác nhau xuất hiện và con người bắt đầu tiêu thụ chúng với lòng tham ngày càng tăng. Điều này dẫn đến cạnh tranh và ích kỷ. Mọi người bắt đầu tích trữ thực phẩm để sử dụng trong tương lai thay vì chia sẻ bình đẳng. Ý niệm về sở hữu cá nhân phát triển.

Hình minh họa

Với sự phát triển của sở hữu tư nhân, các tệ nạn xã hội như trộm cắp, nói dối và bạo lực nảy sinh. Suy thoái đạo đức trở nên rõ rệt trong xã hội. Để kiểm soát hỗn loạn, người dân cùng nhau quyết định bổ nhiệm một người có thể duy trì công lý và trừng phạt kẻ phạm tội. Điều này đánh dấu sự khởi đầu của chính quyền có tổ chức.

Nguồn gốc của chế độ quân chủ và chính phủ

Người lãnh đạo được chọn được gọi là Mahasammata, có nghĩa là “Người được chọn vĩ đại” hoặc “Người được nhân dân bầu chọn”. Ông ta nhận được một phần mùa màng của người dân như là thù lao cho những dịch vụ của mình. Như vậy, theo kinh Agganna Sutta, chế độ quân chủ bắt nguồn từ thỏa thuận xã hội chứ không phải từ quyền lực thần thánh.

Ý tưởng này tương tự như lý thuyết kế ước xã hội được tìm thấy sau này trong tư tưởng chính trị phương Tây. Nhiệm vụ của người cai trị là duy trì trật tự, đảm bảo công lý và bảo vệ xã hội. Do đó, quyền lực chính trị được trình bày như một thể chế do con người tạo ra vì phúc lợi xã hội.

Sự hình thành các giai cấp xã hội

Kinh Agganna cũng giải thích nguồn gốc của các phân chia xã hội. Các nhóm khác nhau xuất hiện theo nghề nghiệp và hành vi: Những người chuyên tâm vào thiền định và thực hành tôn giáo trở thành Bà La Môn. Những người cai trị và bảo vệ xã hội trở thành Kshatriya. Những người tham gia thương mại và nông nghiệp trở thành Vaisya. Những người làm lao động chân tay trở thành Sudra.

Đức Phật nhấn mạnh rằng những phân chia này không dựa trên xuất thân mà dựa trên hành động và nghề nghiệp. Một người trở nên cao quý thông qua hành vi tốt, trí tuệ và đạo đức, chứ không phải thông qua dòng dõi đẳng cấp.

Ý nghĩa đạo đức và triết học

Kinh Agganna mang thông điệp đạo đức mạnh mẽ. Kinh dạy rằng lòng tham, sự ích kỷ và sự suy đồi đạo đức là nguyên nhân gây ra bất bình đẳng xã hội và đau khổ. Xã hội loài người phát triển theo hành động của con người (nghệp), và sự hài hòa xã hội phụ thuộc vào kỷ luật đạo đức và lòng từ bi.

Bài kinh bác bỏ sự ưu việt mà hệ thống đẳng cấp Bà La Môn giáo tuyên bố và thiết lập nguyên tắc bình đẳng của Phật giáo. Đức Phật tuyên bố rằng bất cứ ai, bất kể xuất thân, đều có thể đạt được giải thoát tâm linh thông qua hành vi chính trực.

Lời kết

Kinh Agganna cung cấp lời giải thích hợp lý và có đạo đức về nguồn gốc và sự tiến hóa của xã hội loài người. Kinh giải thích cách con người dần dần chuyển từ cuộc sống đơn giản và thuần khiết sang một trật tự xã hội phức tạp được đánh dấu bởi tài sản, chính phủ và sự phân chia giai cấp.

Bài kinh nhấn mạnh rằng xã hội được định hình bởi hành vi và lựa chọn đạo đức của con người chứ không phải bởi sự sáng tạo của thần thánh.

Thông qua giáo lý này, đức Phật thúc đẩy sự bình đẳng, trách nhiệm đạo đức và ý tưởng rằng sự cao quý thực sự đến từ hành vi và trí tuệ chứ không phải từ xuất thân hay địa vị xã hội.

Tác giả: **Thích nữ Tuệ Thành**

Tài liệu tham khảo:

1] Đại kinh Đoạn tận ái, Trung Bộ kinh, Dịch giả: HT. Thích Minh Châu

2] Tiểu kinh Nghiệp phân biệt, Trung Bộ kinh, Dịch giả: HT. Thích Minh Châu

3] Năm mươi kinh căn bản, Chương I: Tương ưng uẩn, Tương ưng bộ kinh, Dịch giả: HT. Thích Minh Châu

4] Kinh Phạm Võng, Trường Bộ kinh, Dịch giả: HT. Thích Minh Châu

5] Không có “cái ngã”, cái gì luân hồi tái sinh? - Cư sĩ Phúc Quang, đăng trên Tạp chí Nghiên cứu Phật học ngày 24/04/2025, <https://tapchinghiencuuphathoc.vn/khong-co-cai-nga-cai-gi-luan-hoi-tai-sinh.html>